

ՀՀ ԱՐԱԳԱՇՈՏՆԻ ՄԱՐԶ RA ARAGATSO TN MARZ

Մարզկենտրոնը՝ p. Աշտարակ	Marz centre Ashtarak town
Տարածաշրջանները՝ Աշտարակ, Ապարան, Արագած, Թալին	Territories Ashtarak, Aparan, Aragats, Talin
Քաղաքները՝ Աշտարակ, Ապարան, Թալին	Towns Ashtarak, Aparan, Talin

Տարածքը Territory	2 756 քառ. կմ/ sq. km
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը Territory share of the marz in the territory of RA	9.3 %
Համայնքներ, 2016թ. տարեկզբի դրությամբ Communities, as of the beginning of 2016	114
Քաղաքներ Towns	3
Գյուղեր Villages	117
Բնակչության թվաքանակը 2016թ. տարեկզբի դրությամբ Population number as of the beginning of the year, 2016	129.8 հազ. մարդ / ths. person
<i>այդ թվում՝</i> <i>including:</i>	
քաղաքային urban	29.1 հազ. մարդ/ ths. person
գյուղական rural	100.7 հազ. մարդ/ ths. person
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը Share of marz population size in RA population size	4.3 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը Share of urban population size	22.4 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր Agricultural land	218 223.4 հա/ Ha
այդ թվում՝ վարելահողեր including: arable land	54 105.7 հա/ Ha

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտո-խճուղիները՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան–Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր – Քարակերտ – Գյումրի:

Մարզի տարածքը հատում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին (միայն արևմտյան հատվածով և մարզի տնտեսական զարգացման վրա էական ազդեցություն չի թողնում):

Մարզում են գտնվում Բյուրականի նշանավոր աստ-ղադիտարանը, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադե-միայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտները:

2015թ.-ին մարզի **տնտեսության** հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապա-տասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն՝ 1.9 %,
- գյուղատնտեսություն 10.0 %,
- շինարարություն՝ 3.7 %,
- մանրածախ առևտուր՝ 1.3 %,
- ծառայություններ՝ 0.8 %:

Մարզի տնտեսության հիմքն արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունն են:

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդա-մթերքի և ըմպելիքի, թանկարժեք իրերի արտադրու-թյան ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անաս-նաբուծության զարգացման համար:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնա-գիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես, հացա-հատիկային մշակաբույսերի արտադրություն) և անասնաբուծության մեջ:

Բեռնաուղեորակի սարքավորումները մարզում իրակա-նացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2016թ. տարեկազմի դրությամբ՝ 18.0 հազ. մարդ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 19 կմ հյուսիս-արևմուտք: Քաղաքը հանդիսանում է Երևան-Գյումրի, Երևան–Սպիտակ ճանապարհների հանգույցը:

Աշտարակ-Ապարան ճանապարհին կառուցվել է 33մ բարձրություն ունեցող խաչ, որը բաղկացած է 1 714 փոքր խաչերից: Փոքր խաչերը խորհրդանշում են հայ ժողովրդի քրիստոնեության ընդունման 1 714 ամակը: Ամեն տարի մեծ խաչին ավելանում է մեկ փոքր խաչ:

Քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի ար-բանյակ քաղաք: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտե-սական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է:

Աշտարակ քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Ապարան քաղաքը (2016թ. տարեկազմի դրությամբ 6.3 հազ. մարդ) մարզում մեծությամբ և նշանակությամբ երկրորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 60 կմ հեռավորությամբ): Ապարան քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի ար-տադրությունն է:

Թալին քաղաքը (2016թ. տարեկազմի դրությամբ՝ 4.8 հազ. մարդ) գտնվում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջին (Երևանից 65 կմ հեռավորությամբ): Քաղաքի տնտեսության հիմքը թանկարժեք իրերի արտադրությունն է:

The 3 motor highways of republican importance - Yerevan-Ashtarak-Talin-Gyumri, Yerevan-Ashtarak-Spitak and Yerevan-Armavir-Karakert-Gyumri run through the territory of the **RA Aragatsotn marz**.

The territory of marz intersects RA principal railway as well (only across the end of the West, so it hasn't any influence on economic development of the marz).

The famous Observatory of Byurakan, the Institutes of Radiophysics and Electronics, Physical Researches of RA National Academy of Sciences are located in the marz.

In 2015 the share of **economy** main branches of RA Aragatsotn marz in total volume of correspondent branches of the republic comprised

- industry 1.9 %,
- agriculture 10.0 %,
- construction 3.7 %,
- retail trade 1.3 %,
- services 0.8 %.

The main economy branches of the marz are industry and agriculture.

Industry is specialized in manufacture of food products and beverage, precious articles and exploiting of mines of building materials. The geographical position and climatic conditions of the marz are favourable for development of both plant growing (grain, potatoes, perennial grass, and forage crops) and cattle breeding.

Agriculture is mainly specialized in plant growing (especially, crop-production) and cattle breeding.

Freight and **passenger transportations** in the marz are implemented by road transport.

Marz centre Ashtarak town (as of the beginning of the year, 2016 comprised 18.0 ths. people) is situated on the bank of Kasakh river, in the distance of 19 km to the North-West from Yerevan. Town is the junction of Yerevan-Gyumri and Yerevan-Spitak roads.

On the Ashtarak-Aparan road was built cross, which have 33 m height and consists of 1 714 small crosses. Small crosses symbolize the 1 714 anniversary of the adoption christianity of armenian nation. Every year they add one more small cross to the big cross.

Ashtarak town developed as a satellite town of Yerevan. It is the administrative and political, economic, scientific, educational and cultural centre of the marz.

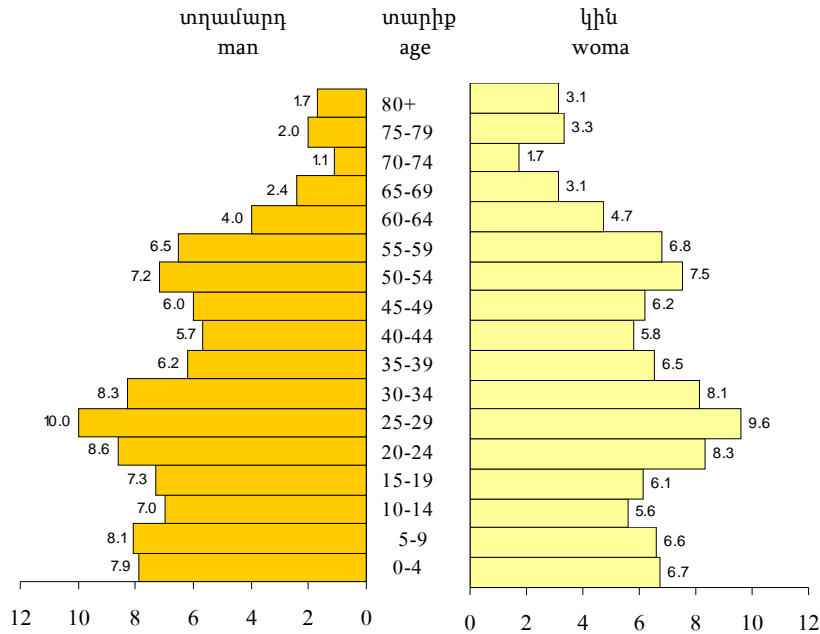
The main branch of economy is food and beverage production.

Aparan town (as of the beginning of the year, 2016 comprised 6.3 ths. people) is the second town in the marz by its largeness and importance. It is situated on the bank of Kasakh river (in the distance of 60 km from Yerevan). The main branch of economy is food production.

Talin town (as of the beginning of the year, 2016 comprised 4.8 ths. people) is located on the south-western slope of Aragats mountain(in the distance of 65 km from Yerevan). The base of economy is precious articles production.

ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻ ՔԱՅԻՆ ԽՄԲԵՐԻ, 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ
 DE JURE POPULATION BY AGE –SPECIFIC GROUPS, 2016 as of January 1

%

ՄԱՆՐԱԾԱԽ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ
 RETAIL TRADE UNITS

	Քանակը Number					
	2011	2012	2013	2014	2015	
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը	430	435	437	506	562	Retail trade units, total
այդ թվում՝						<i>including</i>
խանութներ	134	127	128	190	250	shops
կրպակներ	229	238	238	243	251	kiosks
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	3	2	2	2	2	markets of agricultural produce
սպառողական ապրանքների շուկաներ	1	1	1	2	2	markets of consumer goods
առևտրի այլ օբյեկտներ	63	67	68	69	57	other trade units

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

EDUCATIONAL INSTITUTIONS

	Քանակը Number					
	2011	2012	2013	2014	2015	
Պետական նախադպրոցական	19	20	20	23	23	State pre-school
Պետական հանրակրթական	123	122	122	122	122	State general educational
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	9	8	8	10	10	Music and art school youth creative(cultural) centre
Պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական ¹	3	1	2	2	2	State preliminary vocational educational
Պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	-	1	1	1	1	State middle vocational educational

**ՔԱՂԱՔՆԵՐ
TOWNS/CITIES**

Անվանումը	Town name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ * Number of de jure population as of January 1, 2016, person *
Աշտարակ	Ashtarak	18 005
Ապարան	Aparan	6 291
Թալին	Talin	4 753

**ԳՅՈՒՂԵՐ
VILLAGES**

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ** Number of de jure population as of January 1, 2016, person **
Աշտարակի տարածաշրջան Ashtarak district			
1	Ագարակ	Agarak	2 009
2	Աղձք	Aghdsk	1 972
3	Անտառուտ	Antarut	400
4	Ավան	Avan	989
5	Խնուսիկ	Khnusik	...
6	Արագածոտն	Aragatsotn	1 325
7	Արտաշավան	Artashavan	704
8	Լուսաղբյուր	Lusaghbyur	-

¹ Ներառյալ այն միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունները, որոնք իրականացնում են նախնական (արհեստագործական) ծրագիր:

Including those middle vocational educational institutions, which implement preliminary vocational program.

* Այստեղ և հետայսու՝ ՀՀ մարզերի քաղաքների բնակչության թվաքանակը ներկայացվել է ՀՀ 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող ընթացիկ հաշվառմամբ:

Here and hereinafter, population of town of the RA marzes is presented according to current statistics data based on population Census of 2011.

** Այստեղ և հետայսու՝ ՀՀ մարզերի գյուղերի այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ գյուղերի կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» պետական վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 953 գյուղական բնակավայրերի մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ ըստ մարզերի ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա (շեղումը՝ 01.01.2016թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +12.9%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գուրակյան համայնքների միջև խնդրո առարկա տեղեկատվության փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

Here and hereinafter: the sources of these data on RA rural communities are the state statistical reporting forms «Sex and age composition of rural population» provided by the rural communities on annual basis. According to those sources the sum total of de jure population of 953 RA rural settlements as a whole and by marzes has some deviation from the same data of current statistics of population, which are based on the data from administrative registers of RA Ministry of Justice and RA Police under RA Government (as of 01.01.2016 the deviation comprised +12.9% for the republic). The deviation is mainly stipulated by the absence of the system of exchange, comparing and checking in individual data level of the given information between rural communities.

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ Number of de jure population as of January 1, 2016, person **
9	Նիգատուն	Nigatun	-
10	Արուճ	Aruj	1 235
11	Բազմաղբյուր	Bazmaghbyur	1 099
12	Բյուրական	Byurakan	4 750
13	Դպրկանք	Dprevank	96
14	Լեռնարոտ	Lernarot	400
15	Կարբի	Karbi	4 452
16	Կոշ	Kosh	3 437
17	Կարին	Karin	689
18	Ղազարավան	Ghazaravan	606
19	Մուղնի	Mughni	781
20	Նոր Ամանոս	Nor Amanos	820
21	Նոր Եդեսիա	Nor Yedesia	1 321
22	Շամիրամ	Shamiram	2 044
23	Ոսկեհատ	Voskehat	1 036
24	Ոսկեվազ	Voskevaz	4 424
25	Սաղմոսավան	Saghmosavan	151
26	Սասունիկ	Sasunik	3 172
27	Վերին Սասունիկ	Verin Sasunik	140
28	Տեղեր	Tegher	216
29	Ուշի	Ushi	1 722
30	Ուջան	Ujan	3 416
31	Փարպի	Parpi	2 458
32	Օհանավան	Ohanavan	2 578
33	Օշական	Oshakan	5 977
34	Օրգով	Orgov	518
Ապարանի տարածաշրջան Aparan district			
1	Արագած	Aragats	3 942
2	Արայի	Ara	658
3	Ափնագյուղ	Apnagyugh	649
4	Եղիպատրուշ	Yeghipatrush	835
5	Երնջատափ	Yernjatap	654
6	Թթուջուր	Ttujur	380
7	Լուսագյուղ	Lusagyugh	874
8	Ծաղկաշեն	Tsaghkashen	801
9	Կայք	Kayk	645
10	Հարթավան	Hartavan	1 115
11	Ձորագլուխ	Dsoraglukh	332
12	Նիգավան	Nigavan	745
13	Շենավան	Shenavan	1 928
14	Շողակն	Shoghakn	151
15	Չքնաղ	Chknagh	261
16	Ջրամբար	Jrambar	161
17	Սարալանջ	Saralanj	239
18	Վարդենիս	Vardenis	810
19	Վարդենուտ	Vardenut	1 005

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ Number of de jure population as of January 1, 2016, person **
20	Քուչակ	Kuchak	2 285
Արագածի տարածաշրջան Aragatsotn district			
1	Ալագյազ	Alagyaz	573
2	Ավշեն	Avshen	469
3	Բերքառատ	Berkarat	1 035
4	Գեղադիր	Geghadir	703
5	Գեղաձոր	Geghadzor	1 333
6	Գեղարոտ	Gegharot	627
7	Լեռնապար	Lernapar	576
8	Ծաղկահովիտ	Tsaghkahovit	2 145
9	Ծիլքար	Tsilkar	616
10	Կանիաշիր	Kaniashir	465
11	Հնաբերդ	Hnaberd	2 321
12	Ճարճակիս	Tchartchakis	721
13	Մելիք գյուղ	Meliqgjugh	1 280
14	Միջնատուն	Mijnatun	307
15	Միրաք	Mirak	135
16	Նորաշեն	Norashen	1 247
17	Շենկանի	Shenkani	284
18	Ջամշլու	Jamshlu	291
19	Ռյա թագա	Rya Taza	692
20	Սադունց	Sadunts	271
21	Սիփան	Sipan	302
22	Վարդաբլուր	Vardablur	648
Թալինի տարածաշրջան Talin district			
1	Ագարակավան	Agarakavan	1 152
2	Ակունք	Akunk	733
3	Աշնակ	Ashnak	1 328
4	Արագածավան	Aragatsavan	6 163
5	Արտենի	Arteni	3 786
6	Արևուտ (նախկինում՝ Բարոժ)	Arevut (formerly Baroj)	99
7	Գառնահովիտ	Garnhovit	517
8	Գետափ	Getap	160
9	Դաշտադեմ	Dashtadem	668
10	Դավթաշեն	Davtashen	785
11	Դմասար	Ddmasar	160
12	Դիան	Dian	121
13	Եղնիկ	Yeghnik	542
14	Զարինջա	Zarinja	722
15	Զովասար	Zovasar	564
16	Թաթուլ	Tatul	1 014
17	Թլիկ	Tllik	104
18	Իրինդ	Irind	936
19	Լուսակն	Lusakn	237
20	Ծաղկասար	Tsaghkasar	98
21	Կաթնաղբյուր	Katnaghbyur	1 261
22	Կանչ	Kanch	133
23	Կարմրաշեն	Karmrashen	659
24	Կաքավաձոր	Kaqavadsor	1 183

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ Number of de jure population as of January 1, 2016, person "
25	Հակո	Hako	204
26	Հացաշեն	Hacashen	424
27	Չորագյուղ	Dsoragiugh	10
28	Մաստարա	Mastara	2 648
29	Մեծաձոր	Metsadors	68
30	Ներքին Բազմաբերդ	Nerqin bazmaberd	1 620
31	Ներքին Սասնաշեն	Nerkin Sasnashen	1 146
32	Նոր Արթիկ	Nor Artik	541
33	Շղարշիկ	Shgharshik	578
34	Ոսկեթաս	Vosketas	593
35	Պարտիզակ	Partizak	384
36	Սորիկ	Sorik	158
37	Սուսեր	Suser	352
38	Վերին Բազմաբերդ	Verin Bazmaberd	498
39	Վերին Սասնաշեն	Verin Sasnashen	468
40	Ցամաքասար	Tsamakasar	503
41	Օթևան	Otevan	245

**ՀՀ ԱՐԱԳԱՍԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2015թ.
SOME SOCIAL INDICATORS OF DISTRICT COMMUNITY WITH 10 000**

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐԶԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆ ՔԱՂԱՔԸ ԹՎԵՐՈՎ, 2016
MARZES AND YEREVAN CITY OF THE REPUBLIC OF ARMENIA IN FIGURES, 2016

POPULATION IN RA ARAGACOTN MARZ, 2015

	Ընդամենը Total	ներառյալ՝ including:		
		կանայք ¹ women ¹	տղամարդիկ ¹ men ¹	
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 024	4 976	Population, person
Ծնվածներ, մարդ	138	65	73	Births, person
Մահացածներ, մարդ	91	46	45	Deaths, person
Ամուսնություններ	58	X	X	Marriages
Ամուսնալուծություններ	13	X	X	Divorces
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝				Education sphere, attendance to educational institutions, person
նախադպրոցական	136	65	71	pre-school
հանրակրթական	1 329	620	709	general schools
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	93	61	32	musical, art schools, creative centers for children
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	21	8	13	preliminary vocational
միջին մասնագիտական	15	7	8	middle vocational
բարձրագույն մասնագիտական	-	-	-	higher vocational
Առողջապահության ոլորտ՝				Public health sphere
Հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	27 828	annual attendance to polyclinic during the year (number of attendances)
Մարզիկներ, մարդ	42	2	40	Athletes, person
Զբաղվածներ, մարդ	3 941	1 820	2 121	Employed, person
ներառյալ՝ գիտական հիմնարկներում	23	8	15	of which - in Science establishments
ներառյալ՝ գիտության դոկտոր	2	0.0	2	of which - doctors of Science
գիտության թեկնածուներ	6	2	4	candidates of Science
ուսուցիչներ	217	169	48	teachers
բժիշկներ	18	physicians
միջին բուժանձնակազմ	47	paramedical personnel
Գործազուրկներ, մարդ	237	202	35	Unemployed, person
Սոցիալական ապահովության ոլորտ				Social insurance sphere
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 426	850	576	total pensioners/ as of the end of the year/ person
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	439	X	X	families that get poverty family benefit and one-time benefit
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում				Annual attendance during the year
գրադարան	12 891	library
թատրոն	-	-	-	theatre
համերգ	-	-	-	concert
թանգարան	535	museum
Իրավական ոլորտ				Law sphere
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	42	X	X	total crimes, during the year
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	23	X	X	of which - not grave crime
միջին ծանրության	12	X	X	medium crime
ծանր	6	X	X	grave crime
առանձնապես ծանր	1	X	X	special grave crime

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են:
The indicators are accountable.